

Alain Badiou'nun Anti-Felsefe Seminerleri: Nietzsche, Wittgenstein, Lacan

Alain Badiou's Anti-Philosophy Seminars: Nietzsche, Wittgenstein, Lacan

Ali Utku

Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi/Felsefe Bölümü, aliutku@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9602-7042

Article Information

Article Type

Research Article

Date Received

2 December 2024

Date Accepted

12 December 2024

Date Published

31 December 2024

Plagiarism Checks: Yes, Turnitin

Ethical Statement

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Ali Utku).

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Licensed under CC BY-NC 4.0 license.

Makale Bilgisi

Makale Türü

Araştırma makalesi

Geliş Tarihi

2 Aralık 2024

Kabul Tarihi

12 Aralık 2024

Yayın Tarihi

31 Aralık 2024

Benzerlik Taraması: Evet, Turnitin

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Ali Utku).

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

CC BY-NC 4.0 lisansı ile lisanslanmıştır.

Cite As | Atıf

Utku, Ali (2024). Alain Badiou'nun Anti-Felsefe Seminerleri: Nietzsche, Wittgenstein, Lacan. *Mebadi International Journal of Philosophy*, 1(2), 153-174, <https://doi.org/10.5281/zenodo.14608613>

Alain Badiou'nun Anti-Felsefe Seminerleri: Nietzsche, Wittgenstein,
Lacan

ABSTRACT

Alain Badiou, the most widely read living French philosopher, turned his attention to the theme of “anti-philosophy” and the figure of the “anti-philosopher” immediately after his systematic attempt to reinstate philosophy through works such as *Being and Event* (1988), *Manifesto for Philosophy* (1989), and *Conditions* (1992). In line with his Platonic stance, Badiou sought a polemical engagement with the contemporary versions of the sophists—those eternal adversaries or rivals of philosophers—whom he labeled “Great Sophistry” in *Manifesto for Philosophy*. For Badiou, anti-philosophy fundamentally aims at an act of unconditional rupture, indeterminate transformation, and an unfounded leap into the new. In any case, there is much for the philosopher to learn from encountering the anti-philosopher. Indeed, Badiou believed that such encounters could at least help philosophy clarify its agenda through the challenges posed by this particularly unsettling “other.” With this in mind, Badiou devoted his annual seminars at the *École Normale Supérieure* from 1992 onward to four major anti-philosophers: Nietzsche (1992–1993), Wittgenstein (1993–1994), Lacan (1994–1995), and Saint Paul (1995–1996). This article problematizes Badiou’s reading of Nietzsche, Wittgenstein, and Lacan as anti-philosophers, figures to whom he accorded a privileged place in his anti-philosophical canon. In terms of its findings, Badiou’s Anti-Philosophy Seminars constitute anti-historical, immanent critical readings that seek “the outside within” the history of philosophy as a way to continue its project.

Keywords: Alain Badiou, Anti-Philosophy Seminars, Anti-Philosopher, Friedrich Nietzsche, Ludwig Wittgenstein, Jacques Lacan

ÖZ

Yaşayan en çok okunan Fransız filozofu Alain Badiou, *Varlık ve Olay* (1988), *Felsefe İçin Manifesto* (1989) ve *Koşullar*’da (1992) felsefeyi sistematik biçimde yeniden öne sürme girişiminden hemen sonra, Platoncu tavrına uygun biçimde filozofun ezeli hasmı veya rakibi sofistlerin çağdaş versiyonlarına, *Felsefe İçin Manifesto*’da “Büyük Sofistlik” adını verdiği geleneğe karşı bir polemik arayışıyla “anti-felsefe” temasına ve “anti-filozof” figürüne eğilir. Badiou için anti-felsefe, en temelde koşulsuz bir kopuş, belirlenimsiz bir dönüşüm, yeniye temelsiz bir sıçrama olduğuna inandığı bir eylemi hedefler. Herhâlükarda filozofun anti-filozofla karşılaşmadan öğreneceği çok şey vardır. Nitekim böylesi bir karşılaşmanın en azından felsefenin bu bilhassa can sıkıcı ötekini meydan okumaları aracılığıyla kendi ajandasını netleştirmesine yardımcı olabileceği düşüncesiyle Badiou, *Ecole Normale Supérieure*’daki yıllık seminerlerini 1992’den itibaren dört büyük anti-filozofa, Nietzsche (1992-1993), Wittgenstein (1993-1994), Lacan (1994-1995) ve Saint Paul’e (1995-1996) hasreder. Burada Badiou’nun anti-felsefi kanon için ayrıcalıklı bir yer verdiği Nietzsche, Wittgenstein ve Lacan’ı birer anti-filozof olarak okuyuşu sorunlaştırılıyor. Ulaşılan sonuçlar bakımından Badiou’nun “Anti-Felsefe Seminerleri” felsefeye devam etmek için felsefenin tarihinde “içerinin dışarı”nı arayan anti-tarihsel, içkin eleştirel okumalardır.

Anahtar Kelimeler: Alain Badiou, Anti-Felsefe Seminerleri, Anti-Filozof, Friedrich Nietzsche, Ludwig Wittgenstein ve Jacques Lacan.

Giriş

Türkçeye otuzun üzerinde kitabı çevrilen, yaşayan en çok okunan Fransız filozofu Alain Badiou, The Guardian'la yakın zamanlı bir söyleşisinde, Fransız felsefesinin de şarap ve peynir gibi Fransa'nın ihtişamının bir parçası olarak görülmesi gerektiğini söylüyordu: "Büyükelçilerimize sesleniyorum, biz filozoflar Fransa'nın en büyük ihraç ürünüyüz" (Jeffries, 2012). Daimî ithalatçı konumundaki Türkiye'den felsefenin yükselen trendlerine bakıldığında hiç de yabana atılır tespit değil. Nitekim yirminci yüzyılın ikinci yarısında öne çıkan Fransız filozoflarının öznel denebilecek bir bilançosunu çıkardığı Fransız Felsefesinin Macerası'nda Badiou, 1943'te Sartre'ın Varlık ve Hiçlik'inin ortaya çıkışı ile 1991'de Deleuze'ün son kitabı Felsefe Nedir?'in yayınlanması arasında Fransız felsefesinin, kapsamı ve yeniliği bakımından (MÖ V. yüzyıldan III. yüzyıla Parmenides ve Aristoteles arası) klasik Yunan'la veya (Kant'tan Hegel'e) İdealizm Almanya'sıyla kıyaslanabilecek bir altın çağ yaşadığını öne sürer. Sartre ve Deleuze arası bu yoğun, yaratıcı "felsefi ân" içinde Bachelard, Merleau-Pony, Lévi-Strauss, Althusser, Lacan, Foucault, Lyotard ve Derrida gibi bugün felsefi gündemi fazlaca meşgul eden düşünürler vardır. Badiou'nun büyük şansı bu maceranın bir parçası olmaktır. Nitekim bu kapalı kümenin marjlarında ve günümüze açılan bir pencerede Jean-Luc Nancy, Philippe Lacoue-Labarthe, Jacques Rancière'le birlikte kendisini de sayar (Badiou, 2015, s. 10-11). Kavramın yeni bir terkip ve tertiple yeniden sunulduğu bu ân içinde felsefe varoluşla, düşünceyle, eylemle ve biçimlerin hareketiyle yeni bir ilişki önerirken kendi imkânı, işlevi ve koşulları konusunda da dönüştürücü hamleler yapmıştır. Bu olağanüstü Fransız felsefi ânını karakterize edebilecek semptomlardan biri olarak Badiou kariyerinin başından itibaren "Günümüzde felsefe hangi koşullarda mümkündür?" sorusuyla saplantı denebilecek kertede meşgul olmuş ve Manifesto'lar (1989, 2009), Koşullar (1992), Anti-Felsefe Seminerleri gibi meseleye doğrudan eğildiği metafelsefi metinleriyle cevap aramıştır. Üstelik bu metinler, Özne Teorisi'nden (1982) Varlık ve Olay'a (1988),

Dünyaların Mantığı'na (2007) hatta “felsefi arayışımın kapanışı niteliğindeki kitabım” (Dejean&Badiou, 2018) dediği Hakikatlerin İçkinliği'ne (2018) felsefesinde önemli bir içsel kopuşa, felsefenin hakikatler üretmediği, hatta kendi başına düşünemediği, tamamen kendi koşullarına (sanat, bilim, politika, aşk) bağlı olduğu iddiasıyla koşullar öğretisinin gelişimine işaret eder.

Felsefeye yeni bir başlangıç için yaptığı önerinin en sistematik formülasyonu olan Varlık ve Olay'ın 1988'de yayımlanmasından bir yıl sonra, 1989'da yayınlanan Felsefe İçin Manifesto (Badiou, 2012) kendi hakikat koşullarına göre işleyen felsefenin varlık beyanıdır. Aynı zamanda 1968 Mayıs olaylarını izleyen süreçte felsefenin ölü, arkaik ve imkânsız –çünkü– tamamlanmış olduğunu ilan etmekle kalmayıp aynı zamanda onun varlığını –Badiou'nun altını çizdiği– koşullarından birine, yani sanat, bilim, politika ya da aşka dikişlemeye kalkan nouveaux philosophes'a (yeni filozoflara) şiddetli bir tepkidir. Badiou “Büyük Anlatıların Sonu”nun bu alçakgönüllü beyanının –yani felsefenin kendi yok oluşunu düşünmesinin– liberal kapitalizmin tek uygulanabilir etik-politik rejim olarak olumlanmasıyla el ele gittiğini vurgular. Nüktedanlığıyla, “Felsefenin Sonunun Sonu”nu ilan ederek ve yeni filozofların çabalarını felsefeyi düşünce özgürlüğüyle, yani onun biricik düşmanıya kaynaştırmaya yönelik aldatici bir girişim olarak değerlendirerek parolayı değiştirmeyi önerir: “Bir adım daha” (ya da Beckett'in Adlandırılmayan'ındaki şekliyle: “Devam etmelisin”). Felsefe için Manifesto'nun yayınlanışından yaklaşık yirmi yıl sonra 2009'da Felsefe için İkinci Manifesto'yu yazarken ise artık tüm sorunun felsefenin varolmayışından ya da felsefenin sonu iddialarından ibaret olmadığını söyler. Yani, 1989'da felsefenin koşullarından (koşullarının birinden) “dikişlerini koparma” ihtimalini vurguladığı yerde, yirmi yıl sonra Badiou, felsefenin “görünüş dünyasında” ne hale geldiğine dair aşkın bir değerlendirme yoluyla onun özünü yeniden olumlamaya koyulur. Başka bir deyişle Badiou, yirmi yıl içinde felsefenin

statüsünün –neredeysse yok oluşuna neden olan– zararlı, özverili bir diğergamlıktan –bir aşırı varoluş ile karakterize edilen– açık, kendini pazarlayan bir “fahişeliğe” nasıl evrildiğini betimler. Yirmi yıl önce hakikatin koşullarıyla yıkıcı dikişlere zorlanmış olan felsefe kendini varolmayıştan nefesi kesilmiş bulurken, bu kez muhafazakâr ahlaklılığa zincirlenmiş olan felsefe anlamsız bir aşırı varoluş nedeniyle kendisini layık olmadığı bir yerde bulur. Felsefe artık her yerdedir. Çeşitli medya üstatları için ticari bir marka olarak hizmet eder. Kafeleri ve sağlık kulüplerini hareketlendirir. Dergileri ve guruları vardır. Bankalardan büyük devlet komisyonlarına her şey tarafından evrensel olarak çağrılır: o etik, hukuk ve ödev hakkında karar verir. Bu dönüşün varoluş nedeni, felsefeden çok onun toplumsal ikamesi olan etikle ilgili aşkın bir değişikliktir. “Yeni filozoflar”dan ve sosyalist devletlerin çöküşünden bu yana ahlâki vaazın en temel biçimi artık “felsefe” olarak nitelendirilmektedir. Yani felsefe artık muhafazakâr ahlaklılık ve demokratik dogmanın eleştirel olmayan savunmasıyla asimile olup köleleşmiştir. Bu yüzden felsefenin varoluşunu iddia etmek bundan böyle onun dört koşulunun sistematik zıtlıklar ahengini düşünmeye tekabül etmeyecektir. Bugün için mesele felsefenin ahlaksızlaştırılmasıdır (de-moralizing) (Badiou, 2011, s. 63-72).

1. Badiou ve Anti-felsefe

Varlık ve Olay (1988), Felsefe İçin Manifesto (1989) ve Koşullar’da (1992) felsefeyi sistematik biçimde yeniden öne sürme girişiminden hemen sonra Badiou, Platoncu tavrına uygun biçimde filozofun ezeli hasmı veya rakibi sofistlerin çağdaş versiyonlarına, Felsefe İçin Manifesto’da “Büyük Sofistlik” (FM s. 97) adını verdiği geleneğe karşı bir polemik arayışıyla “anti-felsefe” temasına ve “anti-filozof” figürüne eğilir. Felsefe Platoncu bir kuruluş hareketiyle başlayabilirse ve başlamalıysa, o zaman Gorgias veya Protagoras’ın çağdaş versiyonlarına karşı filozofun savaşını da yeniden sahnelemelidir: “Genç Platon hem sofizmin incelikli hilelerinden daha öteye gitmesi hem de onun sayesinde zamanının sorunlarının özü hakkında bilgilenmesi gerektiğini biliyordu. Aynı şey bizim için de geçerlidir” (FM s. 98). “Felsefe her zaman bir aynanın kırılmasıdır” der

Badiou, “Bu ayna, sofistlerin felsefenin ediminde ele aldığı her şeyi üzerine indirmediği dilin yüzeyidir. Filozof bakışlarını yalnızca bu yüzeye dikerse, ikizi sofist ortaya çıkar ve kendini tek olarak kabul edebilir” (Badiou, 2008, s. 25). Hakikate şüpheyle yaklaşırken antik ve modern sofistliğe yaklaşan anti-felsefe bilgi araçlarının dışında anlamlar ararken felsefenin en az sofistlik kadar tarihi düşmanı olan dine yaklaşır. Ancak anti-felsefe ne bir itikat veya yapıbozum tekniği ne de bir vahiy veya kurtuluş hermeneutığıdır. Badiou için anti-felsefe, en temelde koşulsuz bir kopuş, belirlenimsiz bir dönüşüm, yeniye temelsiz bir sıçrama olduğuna inandığı bir eylemi hedefler. Elbette hem sofistlikte hem de dinde, zaman zaman onları anti-felsefeyle uyumlu hale getirebilecek bir performatif unsur vardır. Tamamen karşıt olmaktan ziyade “kısmen örtüşen” kategoriler oluştururlar. Ancak, anti-felsefi eylem tam anlamıyla başka bir amaca (örneğin itikat veya inanç) hizmet etmez, tamamen kendi iyiliği içindir. Ve sofistlik ve din felsefenin rakipleri ve sıklıkla açık düşmanları iken, felsefe ve anti-felsefenin karşılaşması daha karmaşıktır, bazen terapist ve hasta gibi, bazen histerik ve efendi gibi ve en iyi ihtimalle belki de komşular gibi –bazen karşılıklı olarak faydalıdır, ancak rahatsız edicidir ve sınırların dikkatli bir şekilde gözetilmesini gerektirir. Filozofun anti-felsefeye sadece tahammül etmesi değil, aynı zamanda onu incelemesi, (mutlaka kalbe almasa bile) eleştirilerini ciddiye alması, felsefenin topolojisini açıklığa kavuşturmak için anti-felsefeye bakması akıllıca olacaktır: “felsefeden daha fazla felsefe”de ona özgü olan, ona özgü olmayan ve hatta Lacan’ı yankılayacak olursak, ona “dışsal” olan şey nedir? (Reinhard, 2018, s. 24-25).

Herhâlükarda filozofun anti-filozofla karşılaşmadan öğreneceği çok şey vardır ve böylesi bir karşılaşmanın en azından felsefenin bu bilhassa can sıkıcı ötekini meydan okumaları aracılığıyla kendi ajandasını netleştirmesine yardımcı olabileceği düşüncesiyle Badiou, Ecole Normale Supérieure’deki yıllık seminerlerini 1992’den itibaren dört büyük anti-

filozof, Nietzsche (1992-1993),¹ Wittgenstein (1993-1994),² Lacan (1994-1995)³ ve Saint Paul'e (1995-1996)⁴ hasreder. "Anti-felsefe" terimini Lacan'dan devraldığını belirten (WA 17) Badiou, koşullar öğretisine paralel biçimde anti-felsefenin bize bir filozofun iktidarlar ve onlara hizmet edenler tarafından genellikle nefret edilen politik bir militan (politika), en inatılmaz eserleri ortaya koyan bir estet (sanat); hayatını bir adam veya kadının uğruna altüst eden bir sevgili (aşk), bilimin en paradoksal açılımlarıyla haşır neşir bir bilgin (bilim) olduğunu hatırlattığını söyler. "Anti-filozoflar", der "Badiou, diğer filozofları iki şeyi unutmasınlar diye ikaz eden kişilerdir:" (1) "Felsefenin koşulları ya da şahit olduğu hakikatler her zaman çağdaştır. Bir filozof, yeni kavramları kendi zamanının kargaşasında inşa eder." (2) "Filozof, Efendi'nin sesiyle konuşur. (...) Sözü otoriterdir; şiddetli olduğu kadar baştan çıkarıcıdır. Takip ettirir, rahatsız eder ve dönüştürür." (WA 7-8). Badiou başından itibaren anti-felsefenin birbirine bağlı üç işlemle teşhis edildiğini kaydeder: (1) Felsefeyi hakikat kategorisini kendisine mal ettiği ve kendisini bir teori olarak kurduğu için eleştirir; (2) Felsefenin yanıltıcı söylemsel dış görünüşüne indirgenemeyeceğini, aksi takdirde kendisini "hakikat"e dair bir kılıf, propoganda ve yalandan başka bir şey olmayan bir dizi uydurma hikâyeden ibaret bir edim olarak ortaya koyacağını iddia eder; (3) Kendi eserlerini bu tür felsefi edimlere karşı, seleflerini zararlı karakterlerini açığa çıkarırken yok eden daha yeni ve daha radikal edimler olarak şekillendirir (WA 17-18). Bu üç işlem çerçevesinde anti-filozof bir düşkün, tekrara düşen bir eğitimci, bir gramer ukalası ya da mabedlerin ve kurumların sofuca bir muhafızı olmamak için şiddetle kendi akranlarını, yani filozofları hedef alır: Pascal

¹ Bkz., Alain Badiou, *Nietzsche: Anti-Felsefe Seminerleri*, çev. İsmet Birkan, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2016. Bundan sonra metin içinde *NA* kısaltması ve sayfa numaralarıyla gösterilecektir.

² Bkz., Alain Badiou, *Wittgenstein'in Anti-Felsefesi*, çev. Melis Aktaş, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2022. Bundan sonra metin içinde *WA* kısaltması ve sayfa numaralarıyla gösterilecektir.

³ Bkz., Alain Badiou, *Lacan: Anti-Felsefe Seminerleri*, çev. Necmettin Kamil Sevil, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2021. Bundan sonra metin içinde *LA* kısaltması ve sayfa numaralarıyla gösterilecektir.

⁴ Bkz., Badiou, Saint Paul: *The Foundation of Universalism*, trans. Ray Brassier, Stanford, Stanford University Press, Stanford, 2003.

Descartes'a karşı; Rousseau Ansiklopedistlere; Kierkegaard Hegel'e, Nietzsche Platon'a; Lacan Althusser'e karşı... Her anti-filozof, kanonik boş konuşma örnekleri olarak addettiği filozofları seçer (bkz. Bindeman, 2015, s. İx-x). Öte yandan anti-filozofun, kesinlikle bir bir şüpheli ya da göreci, bugünün demokrati, hakikat fikrine ihtiyacı olmayan kültürel farklılık, çok renklilik yandaşı olmadığına da altı çizilmelidir. Bilakis inanların en katısı, en az müsamahakâr olanıdır. Filozoflara karşı amansız bir mücadeleye girişmiş, eyvallahı olmayan, buyurgan kişiliktir. Bu yüzden bir anlamda insanların “uzlaşmacı bir demokrata, münasip küçük mutulukların propagandacısına ve ‘Fikirsiz yaşa’ buyruğunun müridine” dönüşmemelerinin güvencesidir (Badiou, 2005, s. 44-45; ayr. Bkz. Aydoğan, 2019, s. 420).

Bruno Bosteels, Badiou'nun “anti-felsefe” kategorisini kendilerini zamanlarının başat felsefi eğilimlerine göre tipik biçimde mesafe ve yakınlık, hayranlık ve suçlama, ayartılma ve küçümseme arasında gidip gelen bir tavırla bir “dışarı” ya da “bir içsel dışsallık” –Lacancıların deyişiyle “dıştanlık” (extimacy)– tuhaf topolojik konumuna yerleştiren süregelen bir düşünürler geleneğinin adı olarak değerlendirirken Badiou'nun metinlerinden antifelsefi düşünürlerinin asgari bir listesini çıkarır: Aziz Paul (“Temelde, Atina'da onu zora sokan şey antifelsefesidir”); Nietzsche (“Nietzsche, felsefeye, anlamdan kopuş çalışmasında hakikat sorununu yeniden kurmak gibi tekil bir görev yükler. Bu yüzden ona çağdaş antifelsefenin ‘prens'i derdim”); erken dönem Wittgenstein (“Erken dönem eseri –ki dahası Wittgenstein'in ondan hiçbir şey yayınlamamak gibi bir zevki olduğu için bir eser de değildir– anti-felsefeden sofistige kayar”); Lacan (“Çağdaş filozofu Lacan'ın anti-felsefesinden geçmek için sarsılmaz cesarete sahip biri olarak adlandırıyorum”) ve aynı zamanda Pascal (“Pascal, anti-felsefenin diğer büyük figürü, [...] İbrahim, İshak ve Yakup'un Tanrısını açıkça filozofların ve bilim adamlarının Tanrısına karşısına koyan kişi.”); Herakleitos (“Herakleitos'tan, Pascal'ın Descartes'a karşı olduğu kadar Parmenides'e karşı antifilozof olan kişi olarak söz edebilirim),

Rousseau (“Rousseau, zamanımızla (diyelim ki Nietzsche’den sonra) esnek olmayan anti-felsefi yoluyla iletişim kurar”), Kierkegaard (“Pascal’ın Descartes’in yanında/karşısında, Rousseau’nun Voltaire ve Hume’un yanında/karşısında olduğu gibi Kierkegaard’ın da Hegel’in yanında/karşısında örnek antifilozof olduğunu biliyoruz”) ve belki de Marx, Freud ve Althusser (“Althusser’in Lenin’i izleyerek söyleyeceği gibi, burada anti-felsefi eylemin bir sınır çizgisi çizmeye başladığını gözlemliyoruz. Ve Althusser’in “materyalist felsefe” adı altındaki projesinin yirminci yüzyıl anti-felsefesine yaklaşması pekâlâ mümkündür”) (bkz. Bosteels, 2008, s. 155).

2. Birer Antifilozof olarak Nietzsche, Wittgenstein ve Lacan

Gerçekten de Badiou anti-felsefi kanon için Herakleitos’tan başlayarak aynı damarda çalışan klasik anti-filozoflardan pek çok örnek –“öncelikle, klasik anti-filozoflar üçlüsü Pascal, Rousseau ve Kierkegaard”) veririrken, seminerlerinde özellikle tüm felsefi geleneğe bir saldırı başlatan üç büyük çağdaş anti-filozofu ayrıntılı biçimde ele almıştır: Nietzsche, Wittgenstein ve Lacan (LA 6). Burada hiç olmadığı kadar saf bir anti-felsefe biçimi buluruz, çünkü bu üç figürün bütün eserleri tüm felsefi geleneğin yıkımına ve yaşamın hakikat tarafından kuşatılmasına yönelik şiddetli öznellik örneklerine dayanmaktadır. Üçü de kendi “olay-gerçek” versiyonlarını “etkin hakikatler alanı”na kaydetme eğilimindedirler: Nietzsche için “büyük politika”, Lacan için “arşi-bilimsel analitik edim”, Wittgenstein için “mistik estetik.” (bkz. Hallward, 2003, s. 20). Her biriyle Badio yalnız yazılarıyla değil, yaşamlarıyla, hatta kendilerinden ve okurlarından talep ettikleri öznel tavırla belirli bir konu etrafında emsalsiz bir edimi, aslında felsefeyi yok edecek bir edimi üreten figürler olarak ilgilenir.⁵ Nietzsche örneğinde konu sanat ve estetikdir (her şeyden önce Wagner) ama edim arşipolitik; Wittgenstein örneğinde konu mantık ve mate-

⁵ Badiou’nun anti-felsefenin tanımlanmasında konu ve edim olarak adlandırdığı belirlenim konusunda bkz., Bruno Bosteels, “Translator’s Introduction”, Alain Badiou, *Wittgenstein’s Antiphilosophy*, trans. Bruno Bosteels, Verso, New York, 2011, s. 39 vd.

matiktir (her şeyden önce Frege ve Russell) ama edim arşiestetiktir; Lacan örneğinde konu aşk ve arzudur (her şeyden önce Freud sonrası) ama edim arşibilimseldir (LA 9). Konu, anti-filozofun görünür ilgilerini tanımlasa da Badiou edimin tekil gücünün burada konumlanamayacağını savunur. Mesela Wittgenstein örneğinde anti-filozof çalışmasının büyük bir kısmını kesinlikle mantık ve matematiğin araştırılmasına adar, oysa sanat –mesela müzik ya da Dostoyevski ve Tolstoy'un romanları– hakkındaki yorumları kıyaslandığında gerçekten çok sınırlıdır. Yine de Wittgenstein'in anti-felsefesinin, tevarüs edilen felsefenin habis saçmalığına karşı ana kaldıraç noktası olarak öne sürdüğü edim veya etkinliğin, estetik veya arşiestetik nitelikte olduğu söylenebilir (Bosteels, 2011, s. 39). Badiou, bu üç çağdaş anti-filozof için az sayıda değişmez özelliği ayırt eder: (1) Varlık ya da dünya sorununun dil sorunuyla eşkapsamlı olduğu varsayımı; (2) Hakikatin dilsel veya retorik bir etkiye, özgül tarihsel ve kültürel dil-oyunlarının veya mecazların sonucuna indirgenmesi, bu nedenle yargılanması ve daha da iyisi, dilbilimsel, söylemsel veya soykütüksel analizle alay konusu edilmesi; (3) Felsefede tanımlandığı şekliyle herhangi bir hakikat biçimine indirgenemez bir anlam, imlem veya bilgi alanı olarak dilin ötesinde ya da daha doğrusu söylenebilir olanın sınırları dışında bulunan şeye bir başvuru; (4) Dinî iman sıçraması veya dünya tarihinin ikiye ayrılması gibi, katıksız yoğunluğu her tür sistematik kuramsal veya kavramsal ayrıntılandırmayı önceden gözden düşürecek olan bu alana erişim sağlamak için radikal bir edim arayışı; (5) Deneysel yazım ve aktarım biçimleri aracılığıyla telaffuz edilen her şeyde sözceleme öznesinin merkezi rolü (Bosteels, 2013, s. 210).

Platoncu tavrına uygun biçimde, felsefenin sanata dikişlenmesinin şafağında ve Platonculuk böyle bir dikişin temel yasağı olduğu için çağdaş anti-Platonculuğun büyük “mucidi” baş sofist Nietzsche (FM 99),

“anti-felsefenin yoksul ve tartışılmaz kralı” (NA 10) olarak Badiou’nun seminerlerinin başını çeker.⁶ Eleştirisinin tüm sertliğine rağmen Badiou, “anti-felsefi düşüncenin bu kahramanına karşı bir tür mesafeli şefkatini” korur ve kendi konumunu rakip, gerici anti-Nietzschecilikten ayırmaya özen gösterir. “Nietzsche’nin düşüncesinin gerçek merkezi nedir? Veya: Nietzsche’nin ‘felsefe’ dediği şey nedir?” sorularının peşine düştüğü “Nietzsche Kimdir?”de olduğu gibi, felsefenin spekülatif nihilizminin karşısına bir edimin tamamen olumsuzlayıcı zorunluluğunu koyan Nietzsche “bir filozof değil, bir anti-filozof” olarak sunulur. Bu ifadenin kesin bir anlamı vardır: Deccal’de filozofun “tüm suçluların en büyüğü” olduğunu bildiren Nietzsche, felsefenin spekülatif nihilizmine karşı bir eylemin tamamen olumsuzlayıcı zorunluluğunu çıkarır. Nietzsche’nin kendine biçtiği rol, öteki felsefelere bir felsefe eklemek değil, emsalsiz bir eylemi, felsefeyi gerçekten yok edecek bir eylemi ilan etmek ve üretmektir (Badiou, 2001, s.1). Badiou’nun okumasına göre –mesela Heidegger ya da Deleuze’nün okumalarından farklı olarak– Nietzsche’nin özgünlüğü, alternatif değerler ya da kavramlar icat etmesinden çok, onun “yaşam ediminin anlamsız ve değersiz bir boyutu”, apokaliptik yeniden değerlemenin mutlak tekilliği üzerindeki ısrarında yatar. Badiou’nun araştırmasının merkezine koyduğu ve sonunda dostu olan “ömrünün son yıllarının Nietzsche’si” (NA 9), nihai bir “kopuş”u ya da “patlama”yı, “kavramsız veya programsız” bir devrimi, dünya tarihini ikiye bölmeye ve bir bütün olarak insanlığı dönüştürmeye muktedir bir devrimi öngörmüştür. Basitçe, herhangi bir sürdürülebilir tarihsel bağlantıdan yoksun olan bu mutlak kopuş, kendi beyanı ile fark edilmeden karışmaya başlar. Bu okumaya göre Nietzsche’nin çılgınlığı, olağanüstü yaratıcısına karşı içe dönük, sıfırdan yeni bir dünya yaratma çabasından başka bir şey değildir. Tüm katıksız anti-felsefi tavırlar gibi, Nietzsche’nin büyük Olay’ı da yalnızca histerik bir çatışmaya ve sonunda sessizliğe açılır. Nihayetinde Nietzsche kendi

⁶ Badiou’nun Nietzsche’yi bir “anti-filozof” ve bir “olay filozofu” olarak okuması konusunda bkz., Emine Aydoğan, Badiou’nun Nietzsche’si: Bir Olay Düşünürü Olarak Radikal Edim Filozofu, *Özne: Felsefe, Bilim ve Sanat Yazıları*, 31. Kitap, Güz 2019, s. 417-428.

ilahi tebliğinde tükenir (bkz. Hallward, 2003, s. 22). İşte Badiou “Nietzsche” diye birinin –“Dionysos”, “Çarmıha Gerilen”, “Ariadne”, “Wagner”, “Zerdüşt” denenlerle birlikte ve onların üstünde– tırnak işaretsiz Nietzsche'nin ana kişiliği haline geldiği deliliğe doğru yürüyen münzevinin, ötekinin –sonunda “Tanrı olmaktansa Basel’de Profesör olmayı” tercih ettiğini itiraf noktasına gelen ötekinin– bütüncül devriminin peşindedir (NA 9).

Nihayet Badiou Nietzsche’yi, Platon’dan günümüze problematik felsefe-sanat ilişkisi bağlamında, felsefenin –ısrar ettiği veya vazgeçtiği ölçüde– sanatsal etkinlikle sürdürdüğü aktif veya aktüel belirlenimin taşıyıcısı olarak ele alır. Nietzsche, en azından kendine ait filozof tipi, yine kendi terimleriyle sanatçı filozof olduğu için, sanat sorununu felsefe açısından merkezî bir içsellik içinde yeniden “yapılandırışın” ana figürüdür. Nietzsche’ye göre sanat her şeyden önce öznel bir tiptir. Sanatın figürü eserden önce ve esasen eserde sanatçı figürüdür ve buna karşı Nietzsche filozof tipini, yani temelde filozof olan ve bir rahip olmayan veya artık bir rahip olmayan sanatçı filozofu tasvir eder. Böylece sanat onun için tüm değerlerin tersine çevrilmesi temel jesti ve özellikle filozof tipinin değiştirilmesi diyebileceğiniz şey de dâhil önemli bir paradigma işlevi görür. Muğlak bir mutasyondur bu, öyle ki Nietzsche'nin aynı zamanda hem filozof hem de anti-filozof olduğu söylenebilecektir. Zira filozof figürü için hem bir “tipsizleştirme” hem de “yeniden tipleştirme” önermektedir. Dolayısıyla sanatçı-filozof olarak bu filozof tipinde, felsefe ve sanat arasındaki temel bağlantının yeniden yapılandırılması söz konusudur. Bu yüzden Nietzsche felsefe-sanat ilişkisi sorununda belirleyici bir yazar olarak ortaya çıkar. Bu ise çok daha ötesine Heidegger’e ve günümüze kadar süre giden bir sorundur (NA 13-14).

Badiou'nun Anti-Felsefe Seminerleri'nin ikinci odağı, “Kendi alanında bir dehâ, ancak o kasvetli ‘analitik felsefe’nin zorunlu referansı olan Wittgenstein”dır (NA 6). Seminer metni iki bölüme ayrılır. “Wittgens-

tein'in Anti-felsefesi" başlıklı birinci ve çok daha uzun olan bölüm neredeyse yalnızca Tractatus Logico-Philosophicus odaklıdır. Zira Badiou Wittgenstein'in geç dönemine ait hiçbir metni eserinin meşru bir parçası olarak görmez: "ölümünden sonra büyük bir saygıyla bir araya getirilip hazırlanan bütün sözleri (dits) epey kısa olan tek metni Tractatus'a dayalı muhtemelen ölümcül açıklamalardan başka bir şey değildir" (WA 100). Bu konum Badiou'yu Wittgenstein'in Anglo-Amerikan analitik yorumlarıyla çelişkiye sokar; Badiou'nun tercihi kasıtlıdır, hatta 20. yüzyılın skolastiği Anglo-Amerikan gramerci felsefesinin" yorumlarının "kurumsal gücüyle etkileyici olduğu kadar mistik, estet, manen Stalinci Wittgenstein'in arzulanabileceği her şeye ters" (WA 10) olduğunu iddia eder. Birinci bölümün sitematiği Wittgenstein'in anti-felsefesinin temel, aksiyomatik özelliklerini ve başta Nietzsche olmak üzere diğer anti-filozofların eserleriyle paylaştığı şeyi ortaya koymaya yöneliktir. Burada Tractatus'ta önermenin resim teorisinin dilde-dünyada çizdiği sınırlar bağlamında ulaştığı, felsefe önermelerinin saçma olduğu (TLP 4.003); felsefenin bir öğretisi gövdesi değil, bir etkinlik olduğu (TLP 4.112); söylenebilir-gösterilebilir (mistik olan) ayrımı (TLP 4.1212; 6.522); üzerine konuşulamayan hakkında susma çağrısı (TLP 7) gibi sonuçlar anti-felsefenin temel işlemleri bağlamında ele alınır. Ayrıca Wittgenstein'in ve aslında tüm anti-filozofların affedilmez günahları, matematiği küçümsemeleri; kadın düşmanlıkları; Hıristiyanlıkla kurdukları ilişki. "Wittgenstein'in Dilleri" başlıklı çok kısa kalan ikinci bölüm, Badiou'nun geç Wittgenstein konusundaki tartışmalı yargısı kadar, başlangıçta bir triptik (üçleme) oluşturma yönündeki projesinin tamamlanmamışlığına da işaret eder: "Wittgenstein'in üslupları üzerine olan metin, bu acıların anti-filozofunun en önemli iki 'kitabı'nı [Tractatus ve Felsefi Soruşturmalar] ele alan analizler arasında bir durak ve bir aracı vazifesi görecek" (WA 9). Ümit vadetmeyen ve heves kırıcı bir kaç teşebbüsten sonra Badiou, projenin Felsefi soruşturmalar'la ilgili kısmından vazgeçmiştir: "Doğrusu, okuyucuların da göreceği gibi, bu kitabı, bilhassa da bu kitabın dönüştüğü şeyi sevmediğimi söylemeliyim" (WA 10). Başlığın da ele vereceği üzere ikinci bölüm,

Wittgenstein'in dillerini, üsluplarını veya retoriklerini ve genel olarak felsefi yazımın statüsünü ele alır. Badiou, Wittgenstein'in Kültür ve Değer'deki "Aslında ancak şiir yazar gibi felsefe yazmak gerektiğini söylediğimde, felsefeye ilişkin olarak nerede durduğumu özetlediğime inanıyorum" değini takip eder. Badiou Tractatus'u her biri olumlayıcı bir söz dizimiyle ifade edilen aforizmatik önermelerin montajı olarak nitelendirir (WA 89). Üstelik bunun, diğer tüm kitapları gereksiz kılma yönündeki Mallarméci rüyayı paylaşan bir kitap olduğunu belirtir (WA 86). Nihayet Wittgenstein'in dil ve üslup konusunda Heideggerle paylaştığı düşünceleri bir kurtuluş teolojisine bağlar.

Badiou'nun Nietzsche'nin inşa edici konumuyla başlayıp Wittgenstein'in anahtar konumunun incelenmesiyle devam eden çağdaş anti-felsefe üzerine çevrimi "ölülerimizin en büyüğü" dediği (FM 13), yirminci yüzyılda Nietzsche ve Wittgenstein'dan sonra "felsefenin üçüncü büyük, göz kamaştırıcı yergicisi" (WA 17) olarak andığı Lacan ile sonlanır (LA 9). Bugün felsefe, kendi deyişle "gelecek her filozofun eğitimcisi" Lacan ile uyumlu olması koşuluyla mümkündür. Lacan, felsefe için bir imkânı temsil eder, çünkü Badiou'ya göre "çağdaş" denilmeye layık bir "filozof, gerçekten de Lacan'ın anti-felsefesini katetmek için sarsılmaz cesarete sahip biridir" (C 129). Zira Lacan'ın anti-felsefesini katetmek felsefenin "varlık", "özne" ve "hakikat" temel meselelerine karşı hakiki bir meydan okumayla başedebilecek bir güç ve cesaret gerektirir. Nitekim Badiou, Varlık ve Olay'da "varlık", "özne" ve "hakikat" meselelerinde konumunu belirlerken Lacan'ın işgal ettiği konumları zorunlulukla kateder. Lacan'a atfettiği önemi, Nietzsche tarafından açıldığı haliyle çağdaş anti-felsefeye sınır konumunda olduğunu söyleyerek temellendirir. "Sınır aynı zamanda ve her zaman bir açılımdır". Sınırın neye açıldığı sorusu, çağdaş anti felsefenin Lacan tarafından kapanışı neye tanıklık eder sorusuyla birlikte düşünülür. Nihayetinde merkezî soru, Lacancı anti-felsefeden felsefeye kalan miras sorusudur (LA 10).

Sonuç

Bu çerçevede Badiou, Lacan'ın felsefenin (1) matematik tarafından “engellendiği”, (2) siyasetin “deliğini tıkadığı” ve (3) “söyleminin merkezinde aşkın olduğu” (LA 93) şeklindeki üçlü anti-felsefe formülünü inceler. Birincisi, anti-felsefe gereği içinde her zaman önemli bir yer tutan matematik sorunu açısından, Nietzsche ve Wittgenstein matematiği boş bir mantık veya gramer olarak görürken, arkadaşları anti-filozof Lacan (tıpkı Badiou gibi) onu gerçeğin mümkün tek bilimi olarak ele alır. Matematik her türlü anlamdan arındırıldığı sürece Lacan'a göre “gerçeğin kemiği” sayılır. Yani gerçek dışsal olmadığı ve çeşitli gizli anlam katmanlarından oluşmadığı için, düşünce ile dünya arasındaki karşıtlık, söyleyen ile söylenen arasındaki fark lehine önemini yitirmektedir. Söylenen şeyin içeriğine aykırı bir şey söyleme eyleminin kendisi temel düalizm haline gelir. Badiou, burada yalnızca Pascal'ın bahisini ve Kierkegaard'ın varoluşsal kararlarını değil, söz edimleri teorisindeki saptayıcı ve edimsel bildirimler arasındaki farkı da gündeme getirir. Lacan'ın felsefenin matematik tarafından “engellendiği” iddiasına yanıt vermek için Badiou, Platon, Descartes ve Hegel önemli örneklerini ele alır ve sonuçta Lacan'ın hatalı olduğu sonucuna varır (LA 93-109). Diğer iki alan, felsefenin koşulları olarak siyaset ve aşka gelince Badiou, Heidegger'in felsefe tarihinin birliği tezine karşı çıkararak başlar. Felsefe her zaman bölünmüştür ve karşılıklı olarak birbirine müdahale eden çapraz akımlardan oluşur. Böyle bir durum, matematiğin yarattığı bölünmedir; bu, bazı filozofları, onun anlamsızlığının hakikatini kabul etmek yerine ona (hermeneutik) anlamı yeniden yüklemeye teşvik eder: bu, matematik ile din arasındaki kutupsal karşıtlığa işaret eder. Lacan'ın felsefenin politikadaki “deliği tıkadığı” iddiasına karşı Badiou, bunu Lacan'ın imgesel, simgesel ve gerçek üç temel düzeninin tümü açısından ele alıyor. Felsefe, deliği tıkayarak, politik anlayışta efendileşmeye yönelik her türlü girişimin çıkmazını görmezden gelir. Lacan bunun farkındadır ve dolayısıyla onun en büyük siyasi eylemi,

istikrarlı bir kurum haline gelme tehlikesi nedeniyle kendi okulunu dağıtmak olmuştur. Daha genel olarak Badiou, “zorba anarşizm”in Lacan’ın “hakiki siyasi vizyonu” olduğunu öne sürer (LA 126). Aşka gelince, Badiou burada insanın erotik yaşamından değil, Lacan’ın bilgi “aşk”ına sahip olabileceğimizi ama ona yönelik “arzu”ya sahip olamayacağımızı düşünmesi gibi garip bir gerçekten söz ediyor. Arzunun her zaman cehalete duyulan bir tutku olduğu konusunda ısrar eder. Aşk dolayımında felsefenin bilgi yerine zerk edeceği şey “hakikat aşkı” yanılısamasıdır. Felsefi söylemin merkezindeki buyruk şudur: “Hakikati sevmek gerekir!” Ve belki daha şiddetlisi: “Hakikati kendini sevdiğinden daha çok sev” (LA 131).⁷

“Felsefenin Kendisinin (Geri) Dönüşü”nün 1. Tez’inde Badiou, “Felsefe bugün kendi tarihiyle ilişkisi yüzünden felce uğramıştır” diyor, kendi tarihinden başka bir şey olmayan felsefenin “kendi kendisinin müzesi haline gel[diğini]” ve “kendi geçmişinin yapısökümü ile kendi geleceğinin bomboş beklentisini bağlayıp birleştir[mekle]” meşgul olduğunu belirtiyordu. Hegel’in o ünlü “Dünyanın tarihi aynı zamanda dünyanın mahkemesidir de” formülünü hükümsüz kılmak ve “Felsefenin Sonunun Sonu”nu ilan etmek için felsefeyi kendi tarihi tarafından yargılanacağı değil, bizzat kendi tarihini yargılayacağı bir mahkeme kurmaya çağırıyordu (Bkz. Badiou, 2005, s. 105-109). Anti-Felsefe Seminerleri felsefeye devam etmek için felsefenin tarihinde “içerinin dışarı”yı arayan anti-tarihsel, içkin eleştirel okumalardır. “Bir adım daha” formülünün ima ettiği üzere, kanonik sıkışmalar devam etmek için dışarısının mümkün kıldığı bir hareketi gerektirir.

⁷Graham Harman, “Lacan: Anti-Philosophy 3”, <https://ndpr.nd.edu/reviews/lacan-anti-philosophy-3/>

Kaynakça

Alain Badiou, (2008). "Definition of Philosophy," *Conditions*, trans. Steven Corcoran, Continuum, London.

Alain Badiou, (2005). "Felsefenin Kendisinin (Geri) Dönüşü", Badiou, *Felsefe İçin Manifesto*, (çev. Nilgün Tural, Hakkı Hünler), Aralık Yayınları, İzmir.

Alain Badiou, (2012). *Felsefe İçin Manifesto*, (çev. Murat Erşen), Monokl Yayınları, İstanbul.

Alain Badiou, (2005). *Felsefe İçin Manifesto*, (çev. Nilgün Tural, Hakkı Hünler), Aralık Yayınları, İzmir.

Alain Badiou, (2015). *Fransız Felsefesinin Macerası: 1960'lardan Günümüze*, (çev. P. Burcu Yalım), Metis Yayınları, İstanbul.

Alain Badiou, (2005). *Gerçek Mutluluğun Metafiziği*, (çev. Murat Erşen), Monokl Yayınları, İstanbul.

Alain Badiou, (2021). *Lacan: Anti-Felsefe Seminerleri*, (çev. Necmettin Kamil sevil), Sel Yayıncılık, İstanbul.

Alain Badiou, (2016). *Nietzsche: Anti-Felsefe Seminerleri*, (çev. İsmet Birkan), Sel Yayıncılık, İstanbul.

Alain Badiou, (2011). *Second Manifesto for Philosophy*, (trans. Louise Burchill), Polity Press, Cambridge.

Alain Badiou, (2022). *Wittgenstein'in Anti-Felsefesi*, (çev. Melis aktaş), Ke-tebe Yayınları, İstanbul.

Badiou, Alain (2001). "Who is Nietzsche?" Trans. Alberto Toscano. *PLI: The Warwick Journal of Philosophy*, num. 11.

Alain Badiou, (2003). *Saint Paul: The Foundation of Universalism*, (trans. Ray Brassier), Stanford, Stanford University Press, Stanford.

Bruno Bosteels, (2013). "Nietzsche, Badiou, and Grand Politics: An Antiphilosophical Reading," *Keith Ansell-Pearson, Nietzsche and Political Thought*, Bloomsbury, London.

Bruno Bosteels, (2008). "Radical Antiphilosophy", *Filozofski Vestnik*, vol. 29, num. 2.

Bruno Bosteels, (2011). "Translator's Introduction", Alain Badiou, *Wittgenstein's Antiphilosophy*, trans. Bruno Bosteels, Verso, New York.

Emine Aydoğan, (2019). "Badiou'nun Nietzsche'si: Bir Olay Düşünürü Olarak Radikal Edim Filozofu", *Özne: Felsefe Bilim ve Sanat Yazıları*, 31. Kitap, Güz.

Emine Aydoğan, (2019). *Alain Badiou'nun Hakikat Teorisi ve Etiđi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Emine Aydoğan, (2019). Badiou'nun Nietzsche'si: Bir Olay Düşünürü Olarak Radikal Edim Filozofu, *Özne: Felsefe, Bilim ve Sanat Yazıları*, 31. Kitap, Güz.

Graham Harman, "Lacan: Anti-Philosophy 3", <https://ndpr.nd.edu/reviews/lacan-anti-philosophy-3/>

Hallward, Badiou: A Subject To Truth.

Kenneth Reinhard, (2018). "Introduction to the Seminar on Lacan", *Alain Badiou, Lacan: Anti-philosophy 3*, trans. Kenneth Reinhard and Susan Spitzer, Columbia University Press, New York.

Lukas Verburgt, (2011) "We, Philosophers, Are Not Allowed To Sleep!" *Krisis*, Issue 2.

Mathieu Dejean, Alain Badiou, "Marksist Düşüncede Yeni Bir Başlangıç Noktasındayız", <https://www.gazeteduvar.com.tr/dunya/2018/12/08>.

Peter Hallward, (2003). *Badiou: A Subject To Truth*, University of Minnesota Press, Minneapolis.

Steven L. Bindeman, (2015). *The Antiphilosophers*, Peter Lang, New York.

Stuart Jeffries, "Interview, Alain Badiou: a life in writing", *The Guardian*, 18 May 2012; <https://www.theguardian.com/culture/2012/may/18/alain-badiou-life-in-writing>.

Extended Abstract

From 1992 onward, Alain Badiou dedicated his annual seminars at the École Normale Supérieure to four major anti-philosophers: Nietzsche (1992–1993), Wittgenstein (1993–1994), Lacan (1994–1995), and Saint Paul (1995–1996). This article examines Badiou’s reading of Nietzsche, Wittgenstein, and Lacan as anti-philosophers, figures to whom he as-signs a privileged position in the anti-philosophical canon.

Badiou, who adopts the term “anti-philosophy” from Lacan, explains that anti-philosophy reminds us of the philosopher’s multifaceted identity: a political militant despised by power structures (politics), a creator of incredible works (art), a lover whose life is upended by devotion (love), and a scholar engaging with the paradoxical frontiers of science (science). According to Badiou, anti-philosophers are those who warn philosophers not to forget two key points: (1) “Philosophy’s conditions and the truths it witnesses are always contemporary; philosophers construct new concepts amidst the turmoil of their era”, (2) “The philosopher speaks with the voice of the Master. Their speech is authoritative, as compelling as it is transformative, commanding allegiance while provoking discomfort”.

From the outset, Badiou identifies three interconnected operations that define anti-philosophy: (1) Criticizing philosophy for appropriating the category of truth and establishing itself as a theory. (2) Rejecting philosophy as merely a deceptive discursive facade, which, if reduced to this, would render it nothing more than propaganda, fiction, or a mask for “truth.” (3) Shaping their work into radical acts that challenge and destroy prior philosophical practices, exposing their harmful nature while crafting something new and more extreme. Within this framework, the anti-philosopher targets their philosophical peers with an intensity aimed at avoiding becoming a moralist, pedant, grammarian, or guardian of sacred institutions.

In mapping the anti-philosophical canon, Badiou provides numerous examples, from Heraclitus to the "classic trio of anti-philosophers: Pascal, Rousseau, and Kierkegaard." However, his seminars focus on three major modern anti-philosophers who launch attacks against the entire philosophical tradition: Nietzsche, Wittgenstein, and Lacan (LA 6). Here, Badiou identifies a "pure form of anti-philosophy," as these figures' entire bodies of work revolve around dismantling the philosophical tradition and asserting the domination of life by truth. Each of the three strives to register their version of "event-truth" within the "domain of active truths": Nietzsche's "great politics" Lacan's "archi-scientific analytic act", and Wittgenstein's "mystical aesthetics".

Badiou engages with these figures not only through their writings but also through their lives and the subjective stances they demanded of themselves and their readers, viewing them as generating unparalleled acts that aim to annihilate philosophy itself. Badiou identifies several constant features among these three anti-philosophers: (1) The assumption that the question of being or the world coincides with the question of language. (2) Reducing truth to linguistic or rhetorical effects, determined by specific historical and cultural language-games, which are then subjected to ridicule or genealogical analysis. (3) Referring to something beyond language as defined in philosophy—beyond what can be said or signified—pointing to an area outside conceptual articulation. (4) The pursuit of radical acts to access this domain, acts so intense that they preclude systematic theoretical or conceptual elaboration, such as a religious leap of faith or a decisive rupture in world history. (5) The central role of the subject of enunciation, expressed through experimental modes of writing and transmission.

In his seminar on Nietzsche, the "poor and undisputed king of anti-philosophy", Badiou positions him as the "great inventor" of modern anti-Platonism, the central opposition to philosophy's artistic engagement.

For Nietzsche, the goal is not to add a philosophy to others but to proclaim and produce a singular act that truly annihilates philosophy. Nietzsche becomes the primary figure in the reconstruction of the philosophy-art relationship, where art takes a central, internal role within philosophy.

According to Badiou, Nietzsche's self-appointed role was not to add another philosophy to the existing ones but to announce and produce an unprecedented act—an act that would genuinely destroy philosophy. Ultimately, Badiou views Nietzsche, in the context of the problematic relationship between philosophy and art from Plato to the present, as the bearer of the active or actual determination that philosophy maintains with artistic activity, to the extent that it insists on or relinquishes this relationship. Nietzsche, at least the type of philosopher he envisions for himself, is the central figure in restructuring the problem of art within a crucial interiority from the perspective of philosophy, as an artist-philosopher in his own terms.

The second focus of Badiou's Anti-Philosophy Seminars is "a genius in his field, yet the necessary reference for that dreary 'analytic philosophy,' Wittgenstein." The seminar text is divided into two parts. The first and significantly longer part, titled "Wittgenstein's Anti-Philosophy," focuses almost exclusively on *Tractatus Logico-Philosophicus*. This is because Badiou does not consider any of Wittgenstein's later works as a legitimate part of his oeuvre: "all his words (dits), which were posthumously collected and prepared with great reverence, amount to nothing more than likely fatal elaborations based on his singularly brief *Tractatus*". This stance places Badiou in contradiction with Anglo-American analytic interpretations of Wittgenstein. However, Badiou's choice is deliberate, asserting that the "institutional power" of these interpretations of "20th-century scholastic Anglo-American grammatical philosophy" is as striking as it is mystic, aesthetic, and spiritually Stalinist—

antithetical to everything Wittgenstein could have desired. The systematic approach of the first part aims to reveal the fundamental, axiomatic features of Wittgenstein's anti-philosophy and its shared elements with the works of other anti-philosophers, especially Nietzsche. Within this context, the outcomes in the *Tractatus*—such as the theory of propositions as pictures defining the limits of language and the world, the assertion that philosophical propositions are nonsensical, and the distinction between what can be said and shown (the mystical)—are addressed in terms of anti-philosophy's core operations, including the call to remain silent about what cannot be spoken. Badiou's exploration of contemporary anti-philosophy, beginning with Nietzsche's constructive position and continuing with the examination of Wittgenstein's pivotal role, concludes with Lacan, whom he calls "the greatest of our dead" and describes as "the third great, dazzling satirist of philosophy in the 20th century", after Nietzsche and Wittgenstein. Today, philosophy, according to Badiou, is only possible in harmony with Lacan, who he describes as "the educator of every future philosopher". Lacan represents a possibility for philosophy because, for Badiou, a philosopher worthy of being called "contemporary" is someone with the unwavering courage to confront Lacan's anti-philosophy. Engaging with Lacan's anti-philosophy requires the strength and courage to face a genuine challenge to philosophy's fundamental concerns: "being", "subject", and truth". Indeed, in *Being and Event*, while defining his position on these matters, Badiou necessarily engages with Lacan's positions. He justifies the significance he attributes to Lacan by arguing that Lacan marks the boundary of contemporary anti-philosophy as opened by Nietzsche. "A boundary is always also an opening". The question of what the boundary opens onto is considered alongside the question of what the closure of contemporary anti-philosophy in Lacan bears witness to. Ultimately, the central question is the legacy left to philosophy by Lacanian anti-philosophy.